

[illegible]

PERIODIC TABLE OF THE ELEMENTS

1

1

H

2

3

Li

4

4

Be

11

11

Na

12

12

Mg

19

19

K

20

20

Ca

37

37

Rb

38

38

Sr

55

55

Cs

56

56

Ba

87

87

Fr

88

88

Ra

21

21

Sc

22

22

Ti

23

23

V

24

24

Cr

25

25

Mn

26

26

Fe

27

27

Co

28

28

Ni

29

29

Cu

30

30

Zn

41

41

Nb

42

42

Mo

43

43

Tc

44

44

Ru

45

45

Rh

46

46

Pd

57

57

La

58

58

Ce

59

59

Pr

60

60

Nd

61

61

Pm

62

62

Sm

63

63

Eu

64

64

Gd

65

65

Tb

66

66

Dy

67

67

Ho

68

68

Er

69

69

Tm

70

70

Yb

71

71

Lu

31

31

Ga

32

32

Ge

33

33

As

34

34

Se

35

35

Br

36

36

Kr

47

47

Ag

48

48

Cd

49

49

In

50

50

Sn

51

51

Sb

52

52

Te

53

53

I

54

54

Xe

67

67

Ho

68

68

Er

69

69

Tm

70

70

Yb

71

71

Lu

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

15

P

16

16

S

17

17

Cl

18

18

Ar

13

13

Al

14

14

Si

15

جدول تناوبی

حدود پانزده میلیارد سال پیش با انفجار بزرگ (BIG BANG) جهان بوجود آمد. جهانی که در ابتدا بسیار داغ بود (10^7 K) اجازه به هم پیوستن ذرات اتم و ایجاد اتمها را نمی داد اما کم کم اتم های اولیه که بیشتر شامل هیدروژن (۸۹٪) و هلیوم (۱۱٪) بودند تشکیل شدند که با سرد شدن تدریجی دمای جهان و به هم پیوستن این اتمها به هم و ایجاد سحابی ها و ستاره ها این اتمها در واکنشهای هم جوشی با آزاد کردن مقادیر بسیار زیادی انرژی به عناصر سنگین تر تبدیل شدند.

از چند قرن پیش که کم کم بشر عناصر را شناخت و تعداد عناصر شناسایی شده افزایش یافت نیاز به طبقه بندی آنها احساس گردید به طوری که در ابتدا عناصر را به دو دسته فلزات و نافلزات تقسیم بندی نمودند و بعد بر اساس ترکیباتی که تشکیل می دادند آنها را تقسیم بندی کردند.

در سال ۱۸۶۹ دیمیتري مندلیف عناصر (۶۰ عنصر شناخته شده آن روز) را بر اساس جرم اتمی طبقه بندی نمود و مشاهده کرد که عناصر با خصوصیات یکسان در کنار هم قرار گرفتند. او همچنین از روی این جدول توانست وجود بعضی از عناصر را که تا آنروز کشف نشده بود حدس بزند.

جدول تناوبی امروزی

در جدول تناوبی که امروزه ما می بینیم ساختار کلی همان است که در جدول مندلف وجود داشت ، اما عناصر به جای جرم اتمی بر اساس عدد اتمی در جدول قرار می گیرند.

ردیف های افقی جدول **تناوب** و ردیف های عمودی آن **گروه** نامیده می شود، و عناصر بر اساس **اربیتالی** از آن ها که آخرین

الکترون اتم در آن جا گرفته است به چهار بلوک s و p و d و f طبقه بندی می شوند. عناصر دو بلوک s و p عناصر اصلی،

عناصر بلوک d عناصر واسطه و عناصر بلوک f لانتانیدها و اکتینیدها می باشند.

شماره گذاری گروه ها از یک تا ۱۸ و شماره گذاری تناوب ها از یک تا ۷ می باشد.

جدول تناوبی عناصر شیمیایی نمایشی از عناصر شیمیایی است که براساس ساختار **الکترونی** مرتب شده است، بطوری که

بسیاری از خواص شیمیایی بصورت منظم در طول جدول تغییر نماید. جدول اولیه بدون اطلاع از ساختار داخلی **اتم ها** ساخته

شد: اگر عناصر را بر حسب جرم اتمی آنها مرتب نمائیم، و آنگاه نمودار خواص معین دیگر آنها را بر حسب جرم اتمی رسم

نمائیم، میتوان نوسان یا تناوب این خواص را بصورت تابعی از **جرم اتمی** مشاهده نمود. اولین کسی که توانست این نظم را

مشاهده نماید، یک شیمیدان آلمانی به نام **Johann Wolfgang Doberiner** بود. او متوجه تعدادی تثلیث از عناصر مشابه

شد :

عنصر نمونه

I 1	II 2											III 13	IV 14	V 15	VI 16	VII 17	VIII 18	1
																		2
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12							3
																		4
																		5
																		6
																		7

عنصر گروه اصلی (s,p)
فلزات واسطه

بلوک s

بلوک d

بلوک p

لاتینیدها
اکتینیدها

1	2											13	14	15	16	17	18
1s																	1s
2s																	2p
3s																	3p
4s																	4p
5s																	5p
6s																	6p
7s																	7p
s-block	d-	f-block										d-block					p-block

3d

4d

5d

6d

نمونه تثلیث ها

چگالی	جرم اتمی	عنصر	-----	چگالی	جرم اتمی	عنصر
1.55 g/cm ³	40.1	Ca	-----	1.56 g/L	35.5	Cl
2.6 g/cm ³	87.6	Sr	-----	3.12 g/L	79.9	Br
3.5 g/cm ³	137	Ba	-----	4.95 g/L	126.9	I

و به دنبال او، شیمیدان انگلیسی John Alexander Reina Newlands متوجه گردید که عناصر از نوع مشابه در **فاصله‌های هشت تایی** یافت می‌شوند، که آنها را با نت‌های هشتگانه موسیقی شبیه نمود، هرچند که قانون نت‌های او مورد تمسخر معاصرین او قرار گرفت. سرانجام شیمیدان آلمانی Lothar Meyer و شیمیدان روسی Dmitry Ivanovich Mendeleev تقریباً بطور همزمان اولین جدول تناوبی را، با مرتب نمودن عناصر بر حسب جرمشان، توسعه دادند (ولی مندلیف تعداد کمی از عناصر را خارج از ترتیب صریح جرمی، برای تطابق بهتر با خواص همسایگان‌شان رسم نمود - این کار بعدها با کشف ساختار الکترونی عناصر در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم توجیه گردید). فهرست عناصر بر اساس نام، علامت اختصاری و **عدد اتمی** موجود می‌باشد. شکل زیر جدول تناوبی عناصر شناخته شده را نمایش می‌دهد. هر عنصر با عدد اتمی و علامت‌های شیمیایی. عناصر در یک ستون (**گروه**) از لحاظ شیمیایی مشابه می‌باشند .

جدول دوره‌های عناصرها

جدول دوره‌های عنصرها

۱ H هیدروژن ۱,۰۰۸	۲ He هلیوم ۴,۰۰۳																																		
۳ Li لیتیم ۶,۹۴	۴ Be بریلیم ۹,۰۱																	۱۳ B بور ۱۰,۸۰	۱۴ C کربن ۱۲,۰۱	۱۵ N نیتروژن ۱۴,۰۱	۱۶ O اکسیژن ۱۶,۰۰	۱۷ F فلور ۱۹,۰۰	۱۸ Ne نئون ۲۰,۱۸												
۱۱ Na سدیم ۲۲,۹۹	۱۲ Mg منیزیم ۲۴,۳۱																	۱۳ Al آلومینیم ۲۶,۹۸	۱۴ Si سیلیسیم ۲۸,۰۹	۱۵ P فسفر ۳۰,۹۷	۱۶ S گوگرد ۳۲,۰۷	۱۷ Cl کلر ۳۵,۴۵	۱۸ Ar آرگون ۳۹,۹۵												
۱۹ K پتاسیم ۳۹,۱۰	۲۰ Ca کلسیم ۴۰,۰۸	۲۱ Sc اسکاندیم ۴۴,۹۶	۲۲ Ti تیتانیم ۴۷,۸۷	۲۳ V وانادیم ۵۰,۹۴	۲۴ Cr کروم ۵۲,۰۰	۲۵ Mn منگنز ۵۴,۹۴	۲۶ Fe آهن ۵۵,۸۵	۲۷ Co کبالت ۵۸,۹۳	۲۸ Ni نیکل ۵۸,۶۹	۲۹ Cu مس ۶۳,۵۵	۳۰ Zn روی ۶۵,۳۹	۳۱ Ga گالیم ۶۹,۷۲	۳۲ Ge ژرمانیم ۷۲,۶۴	۳۳ As آرسنیک ۷۴,۹۲	۳۴ Se سلنیم ۷۸,۹۶	۳۵ Br برم ۷۹,۹۰	۳۶ Kr کریپتون ۸۳,۸۰	۳۷ Rb روبییدیم ۸۵,۴۷	۳۸ Sr استرانسیم ۸۷,۶۲	۳۹ Y ایتیم ۸۸,۹۱	۴۰ Zr زیرکونیم ۹۱,۲۲	۴۱ Nb نیوبیم ۹۲,۹۱	۴۲ Mo مولیبدن ۹۵,۹۴	۴۳ Tc تکنسیم -	۴۴ Ru روتیم ۱۰۱,۱	۴۵ Rh رودیم ۱۰۲,۹۰	۴۶ Pd پالادیم ۱۰۶,۴۰	۴۷ Ag نقره ۱۰۷,۹۰	۴۸ Cd کادمیم ۱۱۲,۴۰	۴۹ In ایندیم ۱۱۴,۸۰	۵۰ Sn قلع ۱۱۸,۷۰	۵۱ Sb آنتیموان ۱۲۱,۸۰	۵۲ Te تلوریم ۱۲۷,۶۰	۵۳ I ید ۱۲۶,۹۰	۵۴ Xe زنون ۱۳۱,۳۰
۵۵ Cs سزیم ۱۳۲,۹	۵۶ Ba باریم ۱۳۷,۳	۷۱ Lu لوتسیم ۱۷۵,۰۰	۷۲ Hf هافنیم ۱۷۸,۵	۷۳ Ta تاننال ۱۸۰,۹۰	۷۴ W تنگستن ۱۸۳,۸۰	۷۵ Re رنیم ۱۸۶,۲۰	۷۶ Os اسمیم ۱۹۰,۲۰	۷۷ Ir ایریدیم ۱۹۲,۲۰	۷۸ Pt پلاتین ۱۹۵,۱	۷۹ Au طلا ۱۹۷,۰۰	۸۰ Hg جیوه ۲۰۰,۶۰	۸۱ Tl تالیم ۲۰۴,۳۰	۸۲ Pb سرب ۲۰۷,۲۰	۸۳ Bi بیسموت ۲۰۹,۰۰	۸۴ Po پولونیم [۲۰۹]	۸۵ At استاتین [۲۱۰]	۸۶ Rn رادون [۲۲۲]	۸۷ Fr فرانسیم [۲۲۳]	۸۸ Ra رادیوم [۲۲۶]	۱۰۳ Lr لورنسیم [۲۶۲]	۱۰۴ Rf رادرفوریم [۲۶۷]	۱۰۵ Db دانبیم [۲۶۸]	۱۰۶ Sg سیبورگیوم [۲۷۱]	۱۰۷ Bh بوریم [۲۷۲]	۱۰۸ Hs هاسیم [۲۷۷]	۱۰۹ Mt مایتریم [۲۷۶]	۱۱۰ Ds دارمشاتیم [۲۸۱]	۱۱۱ Rg رونگنیم [۲۸۰]	۱۱۲ Cn کوپرنسیم [۲۷۷]	۱۱۳ Nh نیهونیم [۲۸۴]	۱۱۴ Fl فلرویم [۲۸۹]	۱۱۵ Mc مکسکوویم [۲۸۸]	۱۱۶ Lv لیورموریم [۲۹۳]	۱۱۷ Ts تنسینه [۲۹۶]	۱۱۸ Og اوگانسون [۲۹۴]
۵۷ La لانتان ۱۳۸,۹۰	۵۸ Ce سرمیم ۱۴۰,۱۰	۵۹ Pr پراسئودیمیم ۱۴۰,۹۰	۶۰ Nd نئودیمیم ۱۴۴,۲۰	۶۱ Pm پرومتیم [۱۴۵]	۶۲ Sm ساماریوم ۱۵۰,۴۰	۶۳ Eu اوروپیم ۱۵۲,۰۰	۶۴ Gd گادولینیم ۱۵۷,۳۰	۶۵ Tb تریمیم ۱۵۸,۹۰	۶۶ Dy دیسپروزیوم ۱۶۲,۵۰	۶۷ Ho هولیمیم ۱۶۴,۹۰	۶۸ Er اریتمیم ۱۶۷,۳۰	۶۹ Tm تولیم ۱۶۸,۹۰	۷۰ Yb ایتربیم ۱۷۳,۰۰																						
۸۹ Ac اکتیونیم [۲۲۷]	۹۰ Th توریم ۲۳۲,۰۰	۹۱ Pa پروتاکتینیم ۲۳۱,۰۰	۹۲ U اورانیم ۲۳۸,۰۰	۹۳ Np نپتونیم [۲۳۷]	۹۴ Pu پلوتونیم [۲۴۴]	۹۵ Am امریسیم [۲۴۳]	۹۶ Cm کوریوم [۲۴۷]	۹۷ Bk برکلیم [۲۴۷]	۹۸ Cf کالیفرنیم [۲۵۱]	۹۹ Es اینشتینیم [۲۵۲]	۱۰۰ Fm فرمیم [۲۵۷]	۱۰۱ Md مندلیوم [۲۵۸]	۱۰۲ No نوبلیوم [۲۵۹]																						

عدد اتمی

۱

نام

هیدروژن

نماد شیمیایی

H

جرم اتمی میانگین

۱/۰۰۸

عدد اتمی — ۱
نماد شیمیایی — H
نام — هیدروژن
جرم اتمی میانگین — ۱/۰۰۸

کد رنگ برای اعداد اتمی :

عناصر شماره گذاری شده با رنگ آبی ، در دمای اتاق مایع هستند؛

عناصر شماره گذاری شده با رنگ سبز ، در دمای اتاق بصورت گاز می باشند؛

عناصر شماره گذاری شده با رنگ سیاه، در دمای اتاق جامد هستند .

عناصر شماره گذاری شده با رنگ قرمز ترکیبی بوده و بطور طبیعی یافت نمی شوند(همه در دمای اتاق جامد هستند).

عناصر شماره گذاری شده با رنگ خاکستری ، هنوز کشف نشده‌اند (و بصورت کم رنگ نشان داده شده‌اند تا گروه شیمیایی را

که در آن قرار می گیرند، مشخص نماید).

تعداد لایه الکترون در یک اتم تعیین کننده ردیفی است که در آن قرار می گیرد. هر لایه به زیرلایه های متفاوتی تقسیم می شود، که هر اندازه عدد اتمی افزایش می یابد، تعداد این زیر لایه ها ممکن است افزایش یابد. این لایه ها به ترتیب زیر هستند:

1s					
2s			2p		
3s			3p		
4s		3d		4p	
5s		4d		5p	
6s	4f		5d		6p
7s	5f		6d		7p
8s	5g	6f	7d		8p
...					

براساس ساختار جدول ، از آنجائیکه الکترونیهای خارجی ترین لایه، خواص شیمیایی را تعیین مینمایند، این لایه ها در میان گروههای یکسان مشابه اند. عناصر همجوار با یکدیگر در یک گروه، علیرغم اختلاف مهم در جرم، دارای خواص فیزیکی مشابه میباشند . عناصر همجوار با یکدیگر در یک ردیف دارای جرم های مشابه ولی خواص متفاوت میباشند .

برای مثال، عناصر بسیار نزدیک به نیتروژن (N) در ردیف دوم کربن (C) و اکسیژن (O) میباشند. علیرغم تشابه آنها در جرم (که بصورت ناچیزی در واحد جرم اتمی تفاوت دارند)، دارای خواص بینهایت متفاوتی هستند، همانطور که با بررسی فرمهای دیگر میتوان ملاحظه نمود: اکسیژن دو اتمی یک کاز است که سوختن را تشدید می نماید، نیتروژن دو اتمی یک گاز است که سوختن را تشدید نمی کند، و کربن یک جامد است که میتواند سوزانده شود(بله، میتوان الماس را سوزاند .

در مقایسه، عناصر بسیار نزدیک به کلر (Cl) در گروه یکی مانده به آخر در جدول «هالوژنها» فلوئور (F) و برم (Br) میباشند. علیرغم تفاوت فاحش جرم آنها در گروه، فرمهای دیگر آنها دارای خواص بسیار مشابه میباشند: آنها بسیار خورنده (بدین معنی که تمایل خوبی برای ترکیب با فلزات، برای تشکیل نمک ها هستند. کلر و فلوئور گاز هستند، درحالیکه برم یک مایع با تبخیر بسیار کم میباشد؛ کلر و برم بسیار رنگی هستند.

چگونه از جدول تناوبی استفاده نماییم؟

یک جدول تناوبی می تواند شامل اطلاعات متفاوت و متنوعی باشد که بسته به نوع کاربردی که از آن متصور است طراحی می شود، در یک جدول معمولی می توان علامت اختصاری عناصر، عدد اتمی و جرم اتمی آنها را یافت. همچنین از روی گروهی که آن عنصر به آن وابسته است خصوصیات شیمیایی آنرا حدس زد.

مثلا در گروه ۱ که فلزات قلیایی جای دارند عناصر وابسته به آن فلزاتی هستند به شدت واکنش پذیر که در طبیعت بطور خالص یافت نمی شوند و برای تهیه آنه معمولا از روشهای مشکل الکترولیز استفاده میشود که در این روشها ممکن است از نمک هالوژن مذاب آنها استفاده کنند. این فلزات با آب به شدت واکنش پذیرند و تعدادی از آنها در واکنش با آب تولید مقادیر زیادی حرارت و گاز هیدروژن میکنند که گاز تولید شده در اثر حرارت آتش میگیرد و واکنش با شعله همراه خواهد بود.

همانطور که می بینید یک گروه بندی ساده خواص بسیار زیادی از مواد را در اختیار ما قرار داد.

در بعضی جدولهای تناوبی نام انگلیسی عنصر مورد نظر و (یا) آرایش الکترونی عنصر آن نیز نمایش داده شده است. بعضی از آنها شامل نیمه عمر عناصر رادیو اکتیو هستند، بعضی ممکن است شکل بلوری نقطه ذوب و جوش و خواص دیگر فیزیکی عنصر را به همراه داشته باشند.

در این قسمت یک جدول تناوبی کامل قرار داده شده است که با کلیک بر روی هر عنصر می توانید خصوصیات آنرا مشاهده کنید.

یک گروه جدول تناوبی ستون عمودی در جدول تناوبی است که شامل چندین عنصر می شود. در جدول تناوبی استاندارد هجده گروه وجود دارد.

در گذشته گروههای جدول را بر اساس تشابه خواص عناصر آن گروه به یکدیگر ساختند، در حالی که در شیمی جدید نظم گروهها را بر اساس آرایش آخرین لایه الکترون اتم عناصر آن گروه می دانند.

شماره گروه‌ها:

برای شماره‌بندی گروه‌ها سه راه وجود دارد: راه اول استفاده از اعداد هندی-عربی است و دو راه دیگر استفاده از اعداد

رومی. در گذشته هم برای نامگذاری گروه‌ها از اعداد رومی استفاده می‌شده‌است، اما استفاده از اعداد عربی توسط آیوپاک

برای از بین بردن اشتباهات پیشنهاد شده‌است.

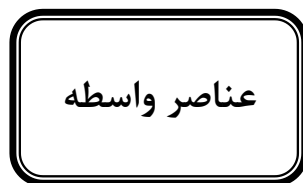
برای نامگذاری گروه‌ها از ترکیب اعداد رومی با حروف انگلیسی A و B استفاده می‌شود به طوری که در سیستم قدیمی

آیوپاک از حرف A برای ذکر عناصر سمت چپ جدول و از حرف B برای ذکر عناصر سمت راست جدول استفاده می‌شود در

حال که در سیستم CAS از حرف A برای ذکر عناصر گروه‌های اصلی و از حرف B برای ذکر عناصر واسطه استفاده می‌شود.

این نوع نام گذاری بیشتر در اروپا استفاده می‌شود، در حالی که سیستم جدید آیوپاک سعی در برطرف کردن اشتباهات دارد.

گروه‌های جدول تناوبی عبارتند از (در پرانتز به ترتیب نام‌های سیستم قدیمی در اروپا و امریکا نوشته شده‌است):

عناصر واسطه

گروه ۱ (IA, IA): فلزات قلیایی

گروه ۲ (IIA, IIA): فلزات قلیایی خاکی

گروه ۳ (IIIA, IIIB)

گروه ۴ (IVA, IVB)

گروه ۵ (VA, VB)

گروه ۶ (VIA, VIB)

گروه ۷ (VIIA, VIIB)

گروه ۸ (VIII)

گروه ۹ (VIII)

گروه ۱۰ (VIII)

گروه ۱۱ (IB, IB): فلزات مسکوک (این نام توسط آیوپاک پیشنهاد نشده است)

گروه ۱۲ (IIB, IIB)

گروه ۱۳ (IIIB, IIIA): گروه بور

گروه ۱۴ (IVB, IVA): گروه کربن

گروه ۱۵ (VB, VA): گروه نیتروژن

گروه ۱۶ (VIB, VIA): گروه کاکوزن ها

گروه ۱۷ (VIIB, VIIA): گروه هالوژن ها

گروه ۱۸ (گروه ۰): گازهای نجیب

مندلیف و لوتار میردر مورد خواص عنصرها و ارتباط آنها بررسی های دقیق تری انجام دادند و در سال ۱۸۶۹م به این نتیجه رسیدند که خواص عنصرها تابعی تناوبی از جرم آنهاست. به این معنا که اگر عنصرها را به ترتیب افزایش جرم اتمی مرتب شوند نوعی تناوب در آنها آشکار میگردد و پس از تعداد معینی از عنصرها عنصرهایی با خواص مشابه خواص پیشین تکرار می شوند.

مندلیف در سال ۱۸۶۹ بر پایه ی قانون تناوب جدولی از ۶۳ عنصر شناخته شده ی زمان خود منتشر کرد. در فاصله ی بین سالهای ۱۸۶۹ تا ۱۸۷۱م مندلیف هم مانند لوتار میر با بررسی خواص عنصرها و ترکیب های آنها متوجه شد که تغییرهای خواص شیمیایی عنصرها مانند خواص فیزیکی آنها نسبت به جرم اتمی روند تناوبی دارد. از این رو جدول جدیدی در 8 ستون و ۱۲ سطر تنظیم کرد. او با توجه به نارسایی های جدول نیو لندز و لوتار میر و حتی جدول قبلی خود جدولی تقریباً بدون نقص ارائه داد که فراگیر و ماندنی شد.

شاهکارهای مندلیف در ساخت شهرک عناصر:

روابط همسایگی: دانشمندان پیش از مندلیف در طبقه بندی عناصر هر یک را جداگانه و بدون وابستگی به سایر عناصر در نظر می گرفتند. اما مندلیف خاصیتی را کشف کرد که روابط بین عناصرها را به درستی نشان میداد و آن را پایه تنظیم عناصر قرار داد.

وسواس وی: او برخی از عناصر را دوباره بررسی کرد تا هر نوع ایرادی را که به نادرست بودن جرم اتمی از بین ببرد. در برخی موارد به حکم ضرورت اصل تشابه خواص در گروهها را بر قاعده افزایش جرم اتمی مقدم شمرد.

واحدهای خالی: در برخی موارد در جدول جای خالی منظور کرد یعنی هر جا که بر حسب افزایش جرم اتمی عناصر باید در زیر عنصر دیگری جای می گرفت که در خواص به آن شباهتی نداشت آن مکان را خالی می گذاشت و آن عنصر را در جایی که تشابه خواص رعایت میشد جای داد. این خود به پیش بینی تعدادی از عناصرهای ناشناخته منتهی شد.

استقبال از ساکنان بعدی: مندلیف با توجه به موقعیت عنصرهای کشف نشده و با بهره گیری از طبقه بندی دوبرایز توانست خواص آنها را پیش بینی کند. برای نمونه مندلیف در جدولی که در سال ۱۸۶۹ تنظیم کرده بود مس و نقره و طلا را مانند فلزی قلیایی در ستون نخست جا داده بود اما کمی بعد عناصر این ستون را به دو گروه اصلی و فرعی تقسیم کرد. سپس دوره های نخست و دوم و سوم هر یک شامل یک سطر و هر یک از دوره های چهارم به بعد شامل دو سطر شده و به ترتیب از دوره های چهارم به بعد دو خانه اول و شش خانه آخر از سطر دوم مربوط به عناصر اصلی آن دوره و هشت خانه باقی مانده ی سطر اول و دو خانه اول سطر دوم مربوط به عناصر فرعی بود

ساخت واحد مسکونی هشتم: مندلیف با توجه به این که عناصر آهن و کبالت و نیکل و روتینیم و رودیم و پالادیم و اسمیم و ایریدیم و پلاتین خواص نسبتاً با یکدیگر دارند این عناصر را در سه ردیف سه تایی و در ستون جداگانه ای جای داد و به جدول پیشین خود گروه هشتم ا هم افزود. در آن زمان گازهای نجیب شناخته نشده بود از این رو در متن جدول اصلی مندلیف جایی برای این عناصر پیش بینی نشد. پس از آن رامسی و رایله در سال ۱۸۹۴ گاز آرگون را کشف کردند و تا سال ۱۹۰۸ م گازهای نجیب دیگر کشف شد و ظرفیت شیمیایی آنها + در نظر گرفته شد و به گازهای بی اثر شهرت یافتند.

آسانسور مندلیف به سوی آسمان شیمی: جدول مندلیف در تنظیم و پایدار کردن جرم اتمی بسیاری از موارد مندلیف نادرست بودن جرم اتمی برخی از عناصر را ثابت و برخی دیگر را درست کرد. جدول تناوبی نه تنها به کشف عناصرهای ناشناخته کمک کرد بلکه در گسترش و کامل کردن نظریه ی اتمی نقش بزرگی بر عهده داشت و سبب آسان شدن بررسی عناصر و ترکیب های آنها شد.

مجتمع نیمه تمام:

جدول تناوبی با نارسایی هایی همراه بود که عبارتند از:

۱- جای هیدروژن در جدول بطور دقیق مشخص نبود. گاهی آن را بالای گروه فلزهای قلیایی و گاهی بالای گروه های گروه هالوژن ها جا میداد.

۲- در نیکل و کبالت که جرم اتمی نزدیک به هم دارند خواص شیمیایی متفاوت است و با پایه قانون تناوبی ناسازگاری دارد.

۳- کبالت را پیش از نیکل و همچنین تلور را پیش از ید جای داد که با ترتیب صعودی جرم اتمی هم خوانی نداشت. با پیش رفت پژوهش ها و با کشف پرتوایکس و عناصرها و بررسی دقیق طیف آنها عدد اتمی کشف و اشکار شد و عناصر بر حسب افزایش عدد اتمی مرتب و نارسایی های جزئی موجود در جدول مندلیف از بین رفت. زیرا تغییرات خواص عناصر نسبت به عدد اتمی از نظم بیشتری برخوردارست تا جرم اتمی آنها.

۴- سال پس از نشر جدول مندلیف بوابو در ات به روش طیف نگاری اکا الومینیوم را کشف کرد و گالیم نامید و ۴ سال بعد نیلسون اکا بور را کشف کرد و اسکاندیم نامید و هفت سال بعد و نیکلر هم اکا سیلسیم را از راه تجربه طیفی کشف کرد و آن را ژرمانیم نامید.

تغییرات خواص عناصر در دوره ها و گروههای جدول:

- ۱- تغییرات شعاع اتمی: در هر گروه با افزایش عدد اتمی شعاع اتمی افزایش می یابد و در هر دوره با افزایش عدد اتمی شعاع اتمی به تدریج کوچکتر می گردد.
- ۲- تغییرات شعاع یونی: شعاع یون کاتیون هر فلز از شعاع اتمی آن کوچکتر و شعاع هر نافلز از شعاع اتمی آن بزرگتر است. به طور کلی تغییرهای شعاع یونی همان روند تغییرات شعاع اتمی است.
- ۳- تغییرات انرژی یونش: در هر دوره با افزایش عدد اتمی انرژی یونش افزایش می یابد و در هر گروه با افزایش لایه های الکترونی انرژی یونش کاهش می یابد.
- ۴- تغییرات الکترون خواهی: در هر دوره با افزایش عدد اتمی انرژی الکترون خواهی افزایش می یابد و در هر گروه با افزایش عدد اتمی اصولاً انرژی الکترون خواهی از بالا به پایین کم می شود.
- ۵- تغییرات الکترون گاتیوی: در هر دوره به علت افزایش نسبتاً زیاد شعاع اتمی الکترون گاتیوی عناصر کم میشود و در هر دوره به علت کاهش شعاع اتمی الکترون گاتیوی عناصر افزایش می یابد.
- ۶- تغییر تعداد الکترونهای لایه ظرفیت و عدد اکسایش: در هر دوره از عنصری به عنصر دیگر یک واحد به تعداد الکترون های ظرفیت افزوده میشود و تعداد این الکترونها و عدد اکسایش در عنصرهای هر گروه با هم برابرند.

۷- تغییرات پتانسیل الکترودی: در ازای هر دوره با افزایش عدد اتمی توانایی کاهندگی عناصرها کاهش می یابد و توانایی اکسیدکنندگی آنها افزایش می یابد. از این روفلزهایی که در سمت چپ دوره ها جای دارند خاصیت کاهندگی و نوافلزهایی که در سمت راست دوره ها جای دارند توانایی اکسید کنندگی دارند. در مورد عناصر یک گروه توانایی اکسید -کنندگی با افزایش عدد اتمی و پتانسیل کاهش می یابد.

۸- تغییرات توانایی بازی هیدروکسید: توانایی بازی هیدروکسید عناصر در گروهها از بالا به پایین افزایش می یابد اما در دوره از سمت چپ به راست رو به کاهش است.

۹- تغییرات دما و ذوب یا جوش: در هر دوره دمای ذوب و جوش تا اندازه ای به طور تناوبی تغییر می کند ولی این روند منظم نیست و در مورد عناصر گروهها نیز روند واحدی وجود ندارد

